

VASIYLIK VA HOMIYLIK ORGANLARI SOHASIDAGI MUNOSABATLARNI TARTIBGA SOLISH

Sabirova Barnoxon - „University of Management and Future Technologies“ universiteti S551-guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada vasiylik va homiylik institutlarining huquqiy, ijtimoiy va psixologik jihatlarini chuqur tahlil qilinadi. Vasiy va homiylik munosabatlarini tartibga soluvchi qonunchilik, uning amalga oshirish mexanizmlari va jamiyatdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, ushbu institutlarning yetim bolalar, qariyalar va nogironlar hayotidagi roli va dolzarbligi tahlil qilinadi.

Kalit soʻzlar: Vasiylik, homiylik, yetim bolalar, huquqiy tartibga solish, ijtimoiy himoya, gʻamxoʻrlik, qonunchilik, manfaatdor shaxslar.

Kirish; Vasiylik va homiylik insonlarning ijtimoiy himoyasini taʼminlovchi muhim institutlardan biridir. Bu tizim yetim bolalar, ota-onasi qaramogʻidan mahrum boʻlgan shaxslar hamda qariyalar va nogironlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan. Vasiylik va homiylik tizimining huquqiy asoslari davlat tomonidan belgilangan boʻlib, bu jarayonda manfaatdor shaxslarning huquq va majburiyatlari qatʼiy tartibga solinadi.

Vasiylik va homiylik tushunchalari

Vasiylik – bu voyaga yetmagan yoki mehnat qobiliyatini yoʻqotgan shaxslar ustidan vasiy tomonidan amalga oshiriladigan huquqiy himoya shaklidir. Vasiy voyaga yetmagan shaxsning manfaatlarini ifodalaydi, uning nomidan bitimlar tuzadi va huquqlarini himoya qiladi.

Homiylik – bu huquqiy qobiliyati cheklangan yoki qisman mehnat qobiliyatiga ega shaxslar ustidan homiy tomonidan amalga oshiriladigan gʻamxoʻrlik shaklidir. Homiylik voyaga yetgan shaxslar uchun ham qoʻllaniladi, bunda homiy shaxsni ijtimoiy va iqtisodiy qoʻllab-quvvatlaydi. Vasiylik va homiylikni tartibga soluvchi qonunlar Koʻpgina davlatlarda vasiylik va homiylik masalalari oilaviy

qonunchilik bilan tartibga solinadi. O'zbekistonda bu boradagi asosiy hujjatlar quyidagilar:

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – bolalar va nogironlarning huquqlarini himoya qilish kafolatlangan. O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi – vasiylik va homiylik institutlari bo'yicha asosiy qoidalar belgilangan. Vasiylik va homiylik to'g'risidagi Nizom – ushbu munosabatlarni amaliy jihatdan tartibga soluvchi hujjat. Vasiylik va homiylikni amalga oshirish mexanizmlari

1. Vasiy va homiy tayinlash – huquqiy jihatdan ehtiyojmand shaxslar uchun maxsus organlar tomonidan vasiy yoki homiy belgilanadi.

2. Vasiylik va homiylik shartlari – har bir vasiy va homiy o'z zimmasidagi majburiyatlarni qonun doirasida bajarishi shart.

3. Davlat nazorati – vasiy va homiylarning faoliyati tegishli organlar tomonidan nazorat qilinadi. Jamiyatdagi ahamiyati Vasiylik va homiylik tizimi insonlarning huquq va manfaatlarini himoya qilishda katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, yetim bolalar, keksalar va nogironlar uchun bu tizim ularning normal hayot kechirishi uchun asosiy omillardan biridir.

Xulosa: Vasiylik va homiylik tizimi jamiyatning muhim institutlaridan bo'lib, u yetim bolalar, nogironlar va qariyalar huquqlarini himoya qilishga xizmat qiladi. Qonuniy asoslarning rivojlantirilishi va nazorat mexanizmlarining mustahkamlanishi ushbu sohaning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu sababli, davlat va jamiyatning bu boradagi ishi yanada takomillashtirilishi lozim.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.

2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakillantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.

3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy taъsir ўtkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.